

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄÄLEKANDJA

20. Detsember 1933. a.

Nr. 12

ÜHETEISTKÜMNES AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: F. Wellner.

Tellimise hind:		Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:	
Aastas	Kr. 5.—	Talinnas, Suur Roosikrantsi nr. 12. Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr.	
Pooles aastas	2.50	Jooksvad arved: Eesti Panga Tal-	10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, 1/8 lhk.	
1923 aastak.	—50	linna osak. nr. 609, E. Rahvapangas	Kr. 2.50, 1/16 lhk. Kr. 1.25.	
1924—1931. a. à	2.50	nr. 991 ja Põllumeeste Keskpangas nr. 728.	Dokumentide kaotamise kuulu-	tused 50 senti dokumendi pealt.

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU:

Uue vallavolikogu valimisseaduse puhul — J. Klesment	Lhk. 227
Väikevaldade probleem — Civis	„ 229
Hoolekandelise abi ümberkorraldamisest ja Hoolekande seaduse muutmisest — F. Vellner	„ 230
Vallaomavalitsuste tulude ja kulude kokku- võtted 1933./34. a. eelarvete järele	„ 232
Riigikohtu seletusi	„ 240
Kuulutusi	„ 226

Kuulutatakse maksvusetaks:

- 1) Jüri Mihkli p. Soorsk'i isikutun-
nistus, väljaantud Mustjala vallava-
litsusest 10. jaan. 1920. nr. 269 all.

Perekonnaseisu

Kantselei margid

25- ja 50-sendilised

on saada

Eesti Maaomavalitsuste Liidu
büroost

hinnaga 10 senti poogen (20 tükki).

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A.-S.

„OMA“

**Põhi- ja tagavarakapitalid üle
Kr. 520.000.—**

toimetab

tule,

elu,

rahe,

koduloomade,

murdvarguse- ja

klaasikindlustusi

Edasikindlustuste vastuvõtmine valdade vas-
tastikku kindlustusseltsidelt.

Seltsi osanikkudeks on kõigi maakondade
omavalitsused, paljud linna-, alevi- ja valdade
omavalitsused.

Seltsil omad majad Tartus ja Viljandis.

Juhatus ja peakontor: Tartus, Riia tn. 41,
telef. 3-44 ja 5-62.

Peaagentuurid:

Tallinnas, Väike-Karja tn. 3, telef. 437-59.

Rakveres, Viru Pangas, telef. 109.

Pärnus, Rüütli tn. 29, telef. 2-30.

Agentuurid kõigil pool üle maa.

Tähelepanu!

Ilmus eriväljaandena

Maaomavalitsustegelaste kongress

1. ja 2. oktoobril 1933. a., Tallinnas.

Sisus: Referaadid K. PÄTS'ult, prof. J.ULUOTS'alt,
Riigikohtu esimehelt K. PARTS'ilt ja teistelt.

Raamat sisaldab väärtusliku materjali omavalitsuste reformist,
ja annab põhjaliku ülevaate ja kokkuvõtte meil nii põlevalt päeva-
korral olevast maavalitsuste ja vallaomavalitsuste ümberkorralduse
ja muudest omavalitsuste ellu puutuvatest küsimustest.

See raamat ei tohiks puududa ühegi omavalitsustegelase,
politikategelase, teadlase ega ka kõigi teiste laualt, kes on huvi-
tatud omavalitsuste küsimustest.

Hind 1 Kroon.

Tellimise aadress: Tallinn, Eesti maaomavalitsuste liit,
Suur Roosikrantsi 12.

Uue vallavolikogu valimisseaduse puhul.

J. Klesment, Kohtu- ja siseministeeriumi nõunik.

(Algus „Maaomavalitsus“ nr. 11.)

Ja oskonna komisjon teeb kindlaks maksvate sedelite üldarvu (§ 46).

Maksvusetuks tunnustatakse ruudukesed: 1) mis ei vasta §§ 32 ja 42 nõudeile, millised eelpool toodud (vt. Hääletamine); 2) millele kodanik kirjutanud alla või milles leiduvad muud otsesed tunnusemärgid, mille järgi võib otsustada, kes valija olnud; 3) millest ei selgu, millise valijateühenduse kandidaatide või milliste isikute poolt kodanik hääletanud ja 4) mida pandud ümbrikku ühest rohkemal arvul, kui nende sisu pole sama, on aga nende sisu sama, tunnustatakse maksvaks ainult üks neist.

Siin tuleb märkida, et juhul, kui komisjoni liige võib ära tunda valija käekirja, ei tule vabal ruudukesel märgitud sedelit mitte maksvusetuks tunnustada (vt. Kohtu- ja siseministri juhatuskirj § 19). Samuti ei ole maksvusetuks tunnustamise põhjuseks ortograafilised vead. Vabal ruudul peavad olema kandidaadid kirjutatud nõnda, et ei tekiks kahtlust, kelle poolt häääl antud.

Ruudukesed, millel kandidaatide ümberpaigutamise märkused pole tehtud kooskõlas seaduse nõuetega (näit. kui kandidaadile alla kriipsutatud, mõni kandidaat läbi tõmmatud jne.), tulevad lugeda maksvaks, kuid märkimine loetakse maksvusetuks ja häääl loetakse antuks kandidaatidele ruudukesel trükitud järjekorras.

Edasi teeb komisjon kindlaks igale valimisliidule või iseseisvale valijateühenduse kandidaatidele antud valimisruudukeste arvu ja ruudukeste arvu, millele valija ise kandidaadid kirjutanud. Kõik andmed kannab jaoskonna komisjon protokollis (§ 49).

Vallakomitee ülesanne on valimistagajärgede lõpulik kindlaksmääramine.

Selleks kontrollib ta kõige pealt jaoskonna komisjonide poolt maksvusetuks tunnustatud sedeleid ja teeb kogu valla kohta kindlaks üldise maksvaiks ja maksvusetuiks tunnustatud valimisruudukeste arvu.

Siis tuleb vallakomiteel teha kindlaks kohtade arv, mis langeb igale valimislii-

dule või iseseisvale valijateühendusele ning ühes sellega selgitada, millised kandidaatid, keda valija ise vabale ruudukesele kirjutanud, on tunnustatud valituks.

Selle kindlakstegemisel vallakomitee arvutab üle kogu valla kokku igale valimisliidule või iseseisvale valijateühendusele antud ruudukeste arvu. Teiseks teeb vallakomitee kokkuvõtte igale vabale ruudukesele kirjutatud kandidaatidele antud hääälte arvust. Sel arvutamisel vallakomitee võtab aluseks § 33 kolmanda lõike ja juhatuskirja § 19 eeskirja, s. o. arvata igale esimesele kohale kirjutatud kandidaadile (või kui kõik kandidaadid märgitud numbritega, nr. 1-ga märgitud kandidaadile) üks häääl, teisele kohale kirjutatud kandidaadile $\frac{1}{2}$ hääält ja kolmandale kohale kirjutatud kandidaadile $\frac{1}{3}$ hääält. Sel viisil saadud arvud arvab vallakomitee iga kandidaadi kohta kokku ja saadud summa moodustab § 53 tähendatud kandidaadi hääältearvu.

Järgneb valimisjagaja väljaarvamine, mis sünnib d'Hondt'i süsteemi alusel. Iga-le valimisliidule ja iseseisvale valijateühendusele antud hääälte arv kui ka ülaltähendatud korras igale vabale ruudukesele kirjutatud kandidaadile väljaarvatud hääälte arv jagatakse järgimööda arvudega 1, 2, 3, 4 jne. Jagamisel saadud arvud (need võivad olla terved arvud, samuti terved arvud murdarvudega) seab komitee ritta suuruse järgi vaatamata liidule, ühendusele või kandidaadile. Arvude reast eraldatakse nii mitu kõige suuremat arvu, kuipalju tuleb valida volinikke. Viimane neist arvudest on esimene valimisjagaja.

Endast mõistetavalt ei tule jagamisel minna kuni lõpmatuseeni, kuid tuleb silmaspidada, et jagamine oleks nii läbi viidud, et mõne arvu jagamisest saadud suurem tulemus reastikust ei jääks välja.

Arvutanud välja valimisjagaja, selgitab vallakomitee kõige pealt, kas mõni vabale ruudukesele märgitud kandidaat on saanud niipalju hääli, et valimisjagaja täis saab või selle ületab. Seesugused kandidaadid tunnustab vallakomitee otsekohe volikokku valituks. Teised vabal ruudukesel märgitud kandidaadid langevad välja.

Eelmises lõiges tähendatud korras valituks tunnustatud kandidaatide arvu arvab vallakomitee maha üldse valimisele tulevate kandidaatide arvust (vallavolinikkude arvust) ja arvab välja teise valimisjagaja. Kui keegi neist kandidaatidest pole tulnud valituks, arvatakse esimene jagaja kohe teiseks jagajaks. Selleks eraldab ta eelpooltähendatud korras toimetatud jagamisel saadud arvude reastikust kõik need arvud, mis saadud vabale ruudukesele märgitud kandidaatide häälte jagamisest. Teiseks valimisjagajaks osutub siis nii mitmes kõige väiksem arv reastikus, kui mitu volinikku veel jäänud valida.

Nüüd teeb vallakomitee igale liidule või ühendusele langenud kohtade arvu kindlaks. Seda võib teha kahel teel, mis kontrolli mõttes mõlemad läbi tulevad teha. 1) Ta selgitab iga liidu või ühenduse kohta, mitu arvu selle liidu ühenduse häälte arvu jagamisest saadud arvudest on reastikus. Nii mitu kohta peab liidule või ühendusele langema. 2) Ta jagab igale liidule või ühendusele antud häälte arvu valimisjagajaga, saadud terve arv on talle langenud kohtade arv. Mõlemil teel saadud arv peab langema kokku. Kui nad kokku ei lange, peab olema kusagil viga, mis tuleb üles otsida.

Kui valimisjagaja langeb mitmele liidule või ühendusele (või kui häälte arvu jagamisel viimane koht langeb mitmele ühendusele või liidule), antakse eesõigus sellele liidule või ühendusele, kellele antud kõige rohkem ruudukesi, kuna võrdse ruudukeste arvu juures otsustab liisk.

Nüüd jääb veel määrata kindlaks volikogu isiklik koostis liitude ja ühenduste järgi.

Selleks arvutakse välja iga valimisliidus või ühenduses kandideeriva kandidaadi võrdlusarv (§ 33 kolmas lõige). Sellele arvatakse juure temale vabale ruudukesele märgitud häälled (millised iga kandidaadi kohta juba varemini kindlaks määratud!).

Võrdlusarvude järjekorras, mis eeltoodud korras kindlaks määratud, seatakse kandidaadid iga liidu või ühenduse kohta eraldi ritta. Kui mõni kandidaat kandideerinud kahes valijateühenduses (ühe liidu piires!), arvatakse võrdlusarvud kokku ja ta seatakse nimestikku kogu võrdlusarvu järjekorras.

Kandidaadid, kes tunnustatud valituks vabade ruudukeste järgi, ei võeta ni-

mestikku, kuigi nad kandideerivad ka liidu või ühenduse kandidaatidena.

Kandidaadid, millele pole märgitud üldse häáli, s. o. võrdlusarv võrdub nullile, jäävad nimestikust välja.

Kui kahel kandidaadil on võrdne võrdlusarv, antakse eesõigus kandidaadile, kes kandideerib ühenduses, kes saanud rohkem häáli kuna ühesuguse häältearvu juures otsustab liisk.

Sel viisil koostatud nimestikkudest tunnustatakse järjekorras volikokku valituks nii mitu kandidaati, kui mitu kohta on langenud valimisliidule või valijateühendusele ülalkirjeldatud arvutamise põhjal, kuna teised jäävad liidu või ühenduse kandidaatideks võrdlusarvu suuruse järjekorras (§ 58, juhatuskiri § 20).

Ei jatku valimisliidus või valijateühenduses kandidaate, lähevad kohad teiste liitude või ühenduste kandidaatidele, keda pole tunnustatud valituks, nende võrdlusarvu suuruse järjekorras (§ 59), kuna ühesuuruse võrdlusarvu juures otsustab liisk.

Seadus võimaldab ühel kandidaadil kandideerida kahes ühenduses ning ei tee takistusi ühele kandidaadile kandideerida kahes valimisliidus või kahes iseseisvas valimiseühenduses. Sarnasel juhul tuleb juhatuskirja kohaselt arvata kõik temale antud häälled selle valijateühenduse või valimisliidu järgi, kus ta võib minna volikokku otsekohe või seisab sinna minekul kõige lähemal. Kui ta võib minna volikokku mõlema liidu või ühenduse järgi, loetakse ta valituks selle liidu või ühenduse järgi, milline on saanud rohkem häáli, kuna ühesuguse häälte arvu juures otsustab liisk.

Loomulikult kustutakse ta maha selle liidu või ühenduse nimestikust, kus ta eelpooltoodud korras välja langeb.

Seaduse kui ka juhatuskirja kohaselt koostab vallakomitee kohe nii volinikkude kui ka iga liidu ja ühenduse kandidaatide nimestiku.

Kui keegi valimisliidu või iseseisva valimiseühenduse kandidaatidest langeb välja, kutsutakse tema asemele kandidaat sama liidu või ühenduse kandidaatide nimestikust võrdlusarvu suuruse järjekorras, nende kandidaatide puudumisel kutsutakse see kandidaat mõne teise liidu või ühenduse nimestiku järgi, kel kõige suurem võrdlusarv.

Vaba ruudukeste järgi valitud volinikkude väljalangemisel täidetakse kohad valimisliitude või valijateühenduste kandi-

daatidest võrdlusarvu suuruse järjekorras (ükskõik kas lahkunu esines ka mõne valijateühenduse kandidaadina või mitte).

Mõnes omavalitsuses on kerkinud küsimus, kas tuleb tunnustada maksvaks vabale ruudukesele märgitud kandidaadile antud hääl, kes on kirjutanud alla mõnel esitamiskirjal soovitajana.

Vastus sellele on jaatav, kuna seadus ei luba soovitajaina allakirjutanuile esine-da esitamiskirjades, vabade ruudukeste kohta see kitsendus ei käi.

Valimiste asjus vaata ka J. Klesment, Omavalitsuste valimise seadused, Tallinn 1933, hind 1 kroon.

Väikevaldade probleem.

„Maaomavalitsuses“ nr. 11 — 1933 hra H. Avikson lühidalt puudutas jälle värskeltküpsetatud vallaomavalitsuste seaduse kava, pikemalt peatub valdade elujõuliseks muutmise küsimuse juures. Seaduse eelnõu kohaselt vallad alla 1000 elanikuga liidetavat naabervaldadega vastuvaidlematult, kuna kuni 2000 elanikuga valdu võivat liita naabervaldadega Vabariigi Valitsuse otsusel, kui seda tingib valla asendi ja piiride otstarbekohasus. Analüüsidest aga valdade elujõulisuse koefitsienti autor jõuab järeldusele, et elujõulise valla elanikkude alammääraks peaks olema kindlasti 3000, kuna sellise elanike arvuga vallad suudaksid pidada ülal jaoskonna tervishoiu arsti, loomaarsti, täienduskooli, vanadekodusid jne., nagu see sündivat Soomes, kus elanikkude arv keskmiselt 8000—10.000 vallas.

Kui aga tutvuneme lähemalt eelnimetatud väidetega, siis nende põhjendamatuse selgneb tõsiolude võrdlemisel. Autor väidab, et Soome 8000—10.000 elanikuga vallad suudavad pidada ülal arstid, vanadekodud, täienduskoolid jne. ja arvab, et kui meil luuakse 3000 elanikuga vallad, siis need suudavad teha samapalju kui Soomes kolm korda suuremad vallad. Arvan, et vist igale on selge seesuguste mõtete ekslikkus. Pealegi ei saa unustada, et Soome vallad on palju jõukamad meie valdadest, omavad kinnisvarasid, metsi, tööstusettevõtteid jne., ja Soome maksu- maksja kodanik on palju kandejõulisem meie kodanikust. Kuidas siis sellise olukorra juures saab võrrelda meid Soomega ja meie vahel tõmmata ühiseid paralleeljooni. See tundub kurioosumina ega saa olla mingisuguseks tõsiseks suunanäitajaks kuidas meie valdu muuta elujõulisemaiks. Kui paremat ei osata välja mõelda, siis küll asjata on tuua välismaade eeskujusid ja püüda neid istutada võõrasse õhkkonda.

Teiseks tähtsaks põhjenduseks elanikkude arvu tõstmisel 3000-le olevat maksud. Maavalitsuste kaotamise puhul turumaksud, lõbustumaksud ja maks kauband.- ja tööstusettevõtete äritunnistustelt minevat valdadele, mis väikeste valdade eksisteerimisel ei jagunevat õiglaselt. Näit. turumaks, mille saavad need vallad, mille piirkonnas asub turg, ja äritunnistuste maksud minevat neile valdadele, kus asuvad kaubandus- ja tööstusettevõtted.

Kui turgude ja kauband.- või tööstusettevõtte asukohtade järgi hakkame valdasid looma ja neid elujõulisemaks muutma, siis vast oleme leitanud algupärasuse. Aga mis saab siis kui see abinõu ei anna rahuldavaid tagajärgi? On ju teada, et kõnestatud maksud maavalitsuste tuludes võrduvad ainult 1,5—2 protsendile. Ja turuplatsi maksust 50% praegu läheb valdadele (seaduse järgi), kuid tegelikult mitmes maakonnas see maks maavalitsuste poolt on antud vallavalitsustele terve ulatuses. Need pisitillukesed maksud, mis ühe kava järgi kavatsetakse anda valdadele — on täpe, ega kata kaugeltki pealepandavate ülesannete kulusid.

Kui aga tõelikult teostataks kava, et vallad muudetakse 3000 elanikkonnaga omavalitsusteks, siis see reform puudutaks 290 omavalitsust. Milline tähtsus sellel on praktilises elus ja milliseid murranguid see tekitab, on raske ette näha. Tundub aga siiski, et see kavatus, isegi vähemas ulatuses ei ole teostav. Sest valdade suurust ja piiri ei saa määrata kaartile tsirkliga joonte pealetõmbamisega, vaid nende aluseks on rahva ajaloolised ja ühiskondlikud ning geograafilised mõjutused. Juba esialgne kavatus ja kuuldused on tekitanud väikevaldade kodanikes rahutust ja ametasutustest järelepärimisi. Ja seda põhjendatult, sest sellega riivatatakse nende heaolu ja enesemääramise

tundeid kõige valusamalt. Maaelanikel pole ükskõik kas vallamaja asub temast 5—10 või 10—25 klm. kaugusel. Selles küsimuses ärgu tuldaugu võrdlema meid Soomega. Peetagu meeles, et meie kodanik on sunnitud vallavalitsusega läbikäimisele 10 korda rohkem kui Soome kodanik. Meie olud paljudes ja paljudes asjades on diametraalselt lahkuminevad Soome oludest. Meie kultuuriline ja ühiskondlik areng veel pole jõudnud sellele tasemele, mis on meie naaber- ja hõimurahval. Seepärast ja sellest on tingitud meie ühiskondlik kord, mis just meile omane.

Edasi näidatakse, et väikeste valdade olemasolu tingib suuremad administratsioonikulud. Valdade liitmise puhul langevat ära väheproduktiivsete vallavalitsuste tegelaste arv ja seniste vallavanemate asemel võiks panna ametisse iga päev vallamajas viibiva tegeliku vallavanema seniste vallavanemate palkadega.

Mida väljendavad need utoopilised ettepanekud, peaks vist olema kõigil selge. On ju teada, et ühelgi tegelikul põllumehel pole võimalik viibida iga päev vallavalitsuses ja oma majapidamine jätta hooleks. Kui niisugune asjatundlik ja usaldatav mees leitaks, siis tema palk peab olema kaugelgi suurem sekretäri palgast, sest tema teenistus on raskem sekretäri teenistusest. On see nii, siis ei saa olla juttu kokkuhoiust.

Selles küsimuses peatahtsus seisab selles, et valla kodanikud, ja selle kandvam kiht — põlluharija rahvas asetatakse tähtsusega seisukohale ja tõrjutakse eemale vallaomavalitsuse tegevusest eelmainitud põhjusel.

Üheks ülesandeks ja vaikides möödaminud raskuseks valdade põhjaliku re-

formi puhul on uute vallamajade ehitamine. Kui vallamaju tahetakse viia rahvarikamatesse, või enam-vähem käidavamatesse keskustesse, siis tuleb ehitada suur osa uusi vallamaju. Aga kust võetakse kapital? Kas sellele on mõeldud! Arvatavasti mitte, sest muidu ei tehtaks efektseid, reaalluseta plaane uue omavalitsuste võrgu loomiseks. Uute, moodsaate koolimajade ehitamise sundimisega osa vallaomavalitsusi on viidud majanduslikesse raskusis. Kas nüüd tahetakse sedasama korrata teistega, neid vallamajade ehitamistega koormates.

Ja väikevaldade elujõulisus! Kas nad on siis tõelikult elujõuetud, nagu seda arvatakse rohelise laua taga. Tegelikult nad seda ei ole. Vallaomavalitsuste tegeled ja väikevaldade olude tundjad tõendavad vastupidist — seniste ülesannete täitmise juures nad on paremas seisukorras kui suuremad vallad. Väikevaldadel pole laene, suured vallad aga on koormatud suurte laenudega ja mitmesuguste võlgadega, ja viimastes kodanike maksud on suuremad väikevaldade maksudest.

Kokkuvõetult võib konstateerida, et kõik väikevaldade likvideerimised või kavatsused pole muud kui maarahva õiguste rikkumine ja takistamine neil korraldada oma heaoluse puutuvaid kohalikke küsimusi oma äranägemise ja parematundmise kohaselt.

On väga soovitatav ja otstarbekohane, et vallad kuni 2000 elanikuga aegsasti võtaks seisukohad oma esituskogudes, ja saadaksid need Maaomavalitsuste Liidule, kes nende alusel saaks võidelda kõnestatud, linnategelaste ringkondadest ülevõetud kavatsuste vastu. Sama tervitatav on sõnavõtmise käesoleva ajakirja veergudel.

Civis.

Hoolekandeline abi ümberkorraldamisest ja Hoolekande seaduse muutmisest*).

Vann. adv. abi F. Vellner, jun.

(Algu „Maaomavalitsus“ nr. 8 — 1933. a.)

Hoolekande seaduse üle 7. a. maksuvalde oleku ajal on ta enesega kaasa toonud terve rea pahesid ning tekitanud nurinat. Hoolekande seaduse suuremaks paheks võib pidada asiolu, et selle järele hoolekande korraldus on tehtud väga kulukaks ning laialdaseks, kuna seadus jätab väga

avarad võimalused hoolealuseks saamiseks ja paneb asutustele, kes on kohustatud hoolekannet teostama peale laialdasi ja raskeid ülesandeid.

Seaduse järele on õigustatud abi saama kõik puudustkannatajad ja veel rohkem — isegi need, keda tulevikus puudus

võiks ähvardada. Omavalitsused ei ole kohustatud abi andma üksi sel korral, kui tema poole otseselt pööratakse abipaluja poolt, vaid on seda kohustatud tegema ka ilma erilise avalduseta abipaluja poolt, kui tal on teated selle kohta, et keegi on abivajavas seisukorras. Kõik need laialdased abiandmise põhimõtted avaldavad aga demoraliseerivat mõju laialdastele hulkadele ja eriti nende kodanikkude kihtidele, kes katsuvad võimalikult kaaskodanikkude kulul enast ära elatada. Ei katsutagi enam hoolitseda mustade päevade jaoks, kuna ollakse kindlas veendumuses, et küll seaduse järele riik või omavalitsus on tema eest kohustatud hoolt kandma. On tekkinud kui teatud ühiskondlik kihitus n.n. „elukutseliste abipalujate“ näol, kes selgeks on õppinud kõik abisaamise keerdkäigud ning oskavad välja nõuda abi mitte ühelt omavalitsuselt, vaid isegi mitmelt ja lisaks ka veel teistelt hoolekandelist abi teostavatelt eraorganisatsioonidelt.

Eeltoodud pahele Hoolekande seaduses, millega meie hoolekandelise abi korraldus on seatud liigagi laialdasele alusele, lisandub veel teisigi. Üheks suuremaks puuduseks nimetatud seaduses on seaduse mitte küllalt täpne redaktsioon ja osaline vastolus enese üksikute osadega. Eriti aga võib siinkohal nimetada seaduse §§ 19, 20 ja 21, mis räägivad üldisest hoolekande kohustusest ja asutustest, kes on kohustatud hoolekannet teostama ja asutustest, kellelt on õigust ajutiselt abiandvalt asutuselt kulusid tagasi nõuda. Eriti suuri segadusi on tekitanud Hoolek. sead. § 19, mille järele määratakse kindlaks asutus, kes on kohustatud hoolealusele abi andma. Selle järele iga hoolekannet tarvitav isik saab abi sellelt omavalitsuselt, kelle piirides ta alaliselt hoolekannet tarvitamata viimase 3. a. jooksul viimati vähemalt 1 a. vahetpidamata alaliselt on elanud. Kui niisugust kohta ei ole, siis saab ta abi sellelt omavalitsuse asutuselt, kus ta kõige kauem elanud sama aja jooksul ja samadel tingimustel. See § ei taha olla mitte küllaldaselt hästi kooskõlas B. E. S. maksmapandud normidega, mis räägivad isiku alalisest elukohast. Selle §-i kohta on Riigikohus annud väga mitmesuguseid ja hulgalisi seletusi. Riigikohtu seletuse järele B. E. S. § 3067 p. 1. järgi loetakse isiku alaliseks elukohaks see koht, kuhu ta jäädavalt

asub elama. Kui Hoolek. seaduse § 19. nõutakse, et hoolekannet tarvitav isik peab vähemalt 1. a. vahetpidamata teatava omaval. piirides alaliselt elanud olema, siis tuleb seda arvata ajast, millal isik selle omavalitsuse piiridesse asus jäädavalt elama. (R. o. 16/23. XI. 26. a. nr. 45).

Kui linnades on elanikud registreeritud aadressbüroos või politseikomissari juures, siis aga maal on Isikutõestamise ja liikumise seaduse alusel (RT 48 — 1930. a.) elanikkude registreerimine kaotatud ja sellega ka võimatuks muutunud kindlaks teha maal asuva isiku elukohta teatud aja jooksul, mida näeb ette Hoolek. seaduse § 19.

§ 19. järgnevad §§ 20 ja 21 lubavad ühel omavalitsusel anda hoolekandelist abi hoolealusele ajutiselt teise omavalitsuse kulul, kusjuures sellel omavalitsusel, kes on annud esialgset abi, on õigus nõuda tagasi kulusid abitarvitaja eest hoolt kandma kohustatud omavalitsuse asutiselt, kusjuures viimasel ei ole õigust keelduda nende kulude katmisest, või vaielda nende suuruse ja otstarbekohasuse vastu, kui abiandja on kinnipidanud oma harilikudest abiandmise viisidest ja seaduslikest abiandmise määrustest.

Nendes kolmes §-is läbiviidud põhimõtted on tegelikus elus väljakutsunud suuri raskusi ja nende alusel on tekkinud omavalitsuste vahel lõppematud kohtuprotsessid. Ka kasutavad üksikud omavalitsused, eriti aga linnavalitsused, §§ 20 ja 21 väljendatud õigusi ning korraldavad ajutist abi võrdlemisi heldekäeliselt ning laiaulatuslikult, asudes siis teistelt asutistelt — valdadelt neid laialdasi äratarvitatud summe tagasinõudma. Selle tagajärjel on tekkinud üksikutel vallaomavalitsustel mitmed protsessid ja nende kaotusel tuleb viimastel tasuda summe, millede katmiseks ei ole eelarves ettenähtud mingisuguseid ressursse. Selle väärnähtuse peale, kus abiandmine sünnib hoolealusele nii öelda „teise tasku peal“, on paljude vallavalitsuste poolt juba ammugi tähelepanu juhitud ja ka Liidu nõukogu poolt vastuvõetud kindlad resolutsioonid ning selline kord märgitud kui ebanormaalne ning parandust nõudev maksvas Hoolekande seaduses.

Kolmandaks suuremaks paheks ja tingimata parandustnõudvaks osaks Hoolek. seaduses on Hoolekande seaduse 5. ptk., mis räägib arstiabi andmisest ajutiselt töövõimetutele, haigetele ja nende pere- (Järg vt. lhk. nr. 234.)

Vallaomavalitsuste tulud

1933/34. a. ee

Tulude nimetus	Harju		Järva		Lääne		Petseri		Pärnu	
	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
1. Maksud:										
§ 1. Kinnisvarademaksu valla osa	98.730.—	19,27	78.334.—	27,40	77.569.—	23,27	27.681.—	13,60	77.217.—	21,67
§ 2. Kinnisvarade lisamaks	38.366.—	7,49	29.187.—	10,21	21.843.—	6,55	37.206.—	18,27	30.213.—	8,48
§ 3. Tulumaksu valla osa	17.500.—	3,41	8.691.—	3,04	15.340.—	4,60	14.235.—	7,00	14.043.—	3,94
§ 4. Isikumaks	197.258.—	38,50	99.525.—	34,81	141.205.—	42,36	86.337.—	42,40	144.761.—	40,64
§ 5. Maks ärilistelt tööstusettevõtetelt	17.197.—	3,36	7.205.—	2,52	5.673.—	1,70	3.229.—	1,59	13.198.—	3,70
§ 6. Maks aurumasinatelt	691.—	0,13	590.—	0,21	290.—	0,09	411.—	0,20	1.119.—	0,31
§ 7. Maks mootoritelt	1.828.—	0,36	1.990.—	0,70	1.817.—	0,55	328.—	0,16	1.411.—	0,40
§ 8. Maks jalgratastelt	11.503.—	2,24	6.783.—	2,37	9.425.—	2,83	807.—	0,40	6.039.—	1,70
§ 9. Maks laada- ja turuplatsidelt	2.080.—	0,41	1.716.—	0,60	914.—	0,27	140.—	0,07	1.220.—	0,34
§ 10. Maksude viivitustrahvid	6.444.—	1,26	3.852.—	1,35	1.862.—	0,56	8.058.—	3,96	3.859.—	1,08
§ 11. Maksud dokumentidelt	2.113.—	0,41	1.397.—	0,49	1.305.—	0,39	2.834.—	1,39	2.109.—	0,59
§ 12. Muud maksud	305.—	0,06	7.—	0,00	525.—	0,15	20.—	0,00	1.729.—	0,49
Kokku pkt. I	394.015.—	76,90	239.277.—	83,70	277.768.—	83,32	181.286.—	89,04	296.918.—	83,34
2. Varandused										
3. Kapitalid	1.956.—	0,38	1.080.—	0,38	2.808.—	0,84	1.185.—	0,58	3.064.—	0,86
4. Valla asutised	9.832.—	1,92	5.482.—	1,92	4.104.—	1,22	3.044.—	1,49	4.873.—	1,37
5. Valla ettevõtted	1.950.—	0,38	700.—	0,24	3.260.—	0,98	800.—	0,39	200.—	0,06
6. Üldkulude tasud	11.249.—	2,20	5.479.—	1,92	2.123.—	0,64	5.534.—	2,72	8.420.—	2,36
7. Üldtoetused	3.760.—	0,74	—	—	—	—	—	—	100.—	0,03
8. Mitmesugused tulud	5.453.—	1,06	6.288.—	2,20	3.021.—	0,91	9.448.—	4,64	11.421.—	3,20
9. Erakorralised tulud	75.787.—	14,79	18.600.—	6,50	36.229.—	10,87	1.750.—	0,86	24.470.—	6,87
Tulude kogusumma	512.334.—	100%	285.879.—	100%	333.379.—	100%	203.611.—	100%	356.264.—	100%
Kulude nimetus										
1. Vallavolikogu	8.371.—	1,64	6.809.—	2,38	7.544.—	2,26	9.724.—	4,78	7.280.—	2,05
2. Vallavalitsus	131.877.—	25,74	83.042.—	29,05	99.989.—	29,99	81.600.—	40,08	109.946.—	30,87
3. Sotsiaal-administratsioon	7.461.—	1,46	4.398.—	1,54	7.266.—	2,18	5.611.—	2,76	7.248.—	2,05
4. Heakord	9.952.—	1,95	4.817.—	1,68	3.446.—	1,03	4.792.—	2,36	6.854.—	1,92
5. Haridus	120.125.—	23,40	80.663.—	28,22	85.776.—	25,73	69.033.—	33,91	76.933.—	21,59
6. Hoolekanne	93.230.—	18,21	59.441.—	20,79	52.208.—	15,66	17.947.—	8,81	82.035.—	23,03
7. Valla ettevõtted	1.700.—	0,34	200.—	0,07	2.705.—	0,81	500.—	0,24	150.—	0,04
8. Valla üldvarandused	2.873.—	0,56	959.—	0,34	2.846.—	0,85	447.—	0,22	1.798.—	0,50
9. Valla kapital	4.494.—	0,88	2.078.—	0,73	4.063.—	1,22	50.—	0,02	2.199.—	0,62
10. Laenude ja % tasumine	29.527.—	5,76	11.158.—	3,90	13.753.—	4,13	2.403.—	1,18	17.009.—	4,77
11. Mitmesugused kulud	8.594.—	1,68	4.736.—	1,65	6.907.—	2,07	5.100.—	2,50	8.106.—	2,28
12. Tagavara summa	18.343.—	3,59	8.978.—	3,14	10.634.—	3,19	4.654.—	2,28	12.236.—	3,43
13. Erakorralised kulud	75.787.—	14,79	18.600.—	6,51	36.242.—	10,88	1.750.—	0,86	24.470.—	6,87
Kulude kogusumma	512.334.—	100%	285.879.—	100%	333.379.—	100%	203.611.—	100%	356.264.—	100%

ja kulude kokkuvõtted

arvete järele.

Saare		Tartu		Valga		Viljandi		Viru		Võru		Kokku	
Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
39.510.—	17,52	133.347.—	17,93	33.396.—	21,86	81.135.—	21,25	126.566.—	22,77	63.905.—	17,26	837.390.—	20,32
17.648.—	7,83	48.782.—	6,56	12.697.—	8,31	36.302.—	9,51	53.765.—	9,67	22.700.—	6,13	348.709.—	8,46
11.292.—	5,01	27.926.—	3,75	5.630.—	3,68	11.233.—	2,94	26.971.—	4,85	19.843.—	5,37	172.704.—	4,19
91.532.—	40,60	265.386.—	35,68	57.463.—	37,61	149.130.—	39,05	188.517.—	33,91	146.947.—	39,70	1.568.061.—	38,05
2.264.—	1,00	13.462.—	1,81	8.860.—	5,80	9.043.—	2,37	19.187.—	3,45	12.900.—	3,48	112.218.—	2,72
104.—	0,05	3.111.—	0,42	697.—	0,46	1.585.—	0,42	1.003.—	0,18	1.531.—	0,42	11.132.—	0,27
964.—	0,43	1.377.—	0,18	312.—	0,20	1.525.—	0,41	2.540.—	0,46	850.—	0,23	14.942.—	0,36
6.345.—	2,81	4.422.—	0,59	1.296.—	0,85	5.951.—	1,56	11.538.—	2,08	1.980.—	0,53	66.089.—	1,60
451.—	0,20	1.331.—	0,18	359.—	0,23	1.002.—	0,26	1.770.—	0,32	865.—	0,23	11.848.—	0,29
1.024.—	0,45	7.142.—	0,96	1.540.—	1,01	5.566.—	1,45	10.962.—	1,97	6.808.—	1,84	57.117.—	1,39
875.—	0,39	2.953.—	0,40	1.006.—	0,66	1.601.—	0,42	2.204.—	0,40	2.440.—	0,66	20.837.—	0,51
—	—	—	—	—	—	23.—	0,00	63.—	0,00	—	—	2.672.—	0,06
172.009.—	76,29	509.239.—	68,46	123.256.—	80,67	304.096.—	79,64	445.086.—	80,06	280.769.—	75,85	3.223.719.—	78,22
1.170.—	0,52	16.181.—	2,18	7.053.—	4,62	12.232.—	3,20	9.202.—	1,66	10.537.—	2,85	85.108.—	2,06
936.—	0,42	6.565.—	0,88	2.238.—	1,46	4.006.—	1,05	9.075.—	1,63	2.169.—	0,59	35.082.—	0,85
2.346.—	1,04	14.453.—	1,94	3.347.—	2,19	6.502.—	1,71	7.936.—	1,43	5.003.—	1,35	66.922.—	1,62
132.—	0,06	2.500.—	0,34	—	—	550.—	0,15	2.670.—	0,48	120.—	0,03	12.882.—	0,32
5.066.—	2,25	17.132.—	2,30	2.597.—	1,70	6.378.—	1,67	14.983.—	2,69	7.125.—	1,92	86.086.—	2,09
620.—	0,27	340.—	0,05	—	—	537.—	0,14	1.573.—	0,28	164.—	0,04	7.094.—	0,17
5.257.—	2,33	25.816.—	3,47	4.746.—	3,11	18.224.—	4,77	30.879.—	5,55	16.256.—	4,39	136.809.—	3,32
37.930.—	16,82	151.635.—	20,38	9.553.—	6,25	29.298.—	7,67	34.562.—	6,22	48.030.—	12,98	467.844.—	11,35
225.466.—	100%	743.861.—	100%	152.790.—	100%	381.823.—	100%	555.966.—	100%	370.173.—	100%	4.121.546.—	100%
6.885.—	3,05	15.025.—	2,02	4.170.—	2,73	9.481.—	2,48	14.390.—	2,59	9.583.—	2,59	99.262.—	2,41
58.952.—	26,15	211.719.—	28,46	52.377.—	34,28	124.141.—	32,51	164.910.—	29,66	125.196.—	33,82	1.243.749.—	30,18
3.355.—	1,49	11.731.—	1,58	4.205.—	2,75	7.817.—	2,05	10.962.—	1,97	7.802.—	2,11	78.853.—	1,89
5.007.—	2,22	17.356.—	2,33	2.852.—	1,87	4.519.—	1,18	17.236.—	3,10	7.274.—	1,97	84.105.—	2,04
58.180.—	25,80	132.891.—	17,87	28.792.—	18,84	86.614.—	22,68	149.084.—	26,82	62.580.—	16,91	950.671.—	23,07
29.995.—	13,30	103.431.—	13,90	34.812.—	22,78	71.205.—	18,65	89.443.—	16,09	65.316.—	17,64	699.063.—	16,96
8.—	0,00	1.300.—	0,17	—	—	—	—	2.020.—	0,36	—	—	8.583.—	0,21
1.298.—	0,58	5.671.—	0,76	1.680.—	1,10	2.982.—	0,78	8.915.—	1,61	2.390.—	0,65	31.859.—	0,77
3.180.—	1,41	15.297.—	2,06	196.—	0,13	3.986.—	1,04	5.349.—	0,96	2.397.—	0,65	43.289.—	1,05
7.948.—	3,53	33.886.—	4,56	3.908.—	2,56	14.546.—	3,82	27.600.—	4,96	16.605.—	4,48	178.343.—	4,32
6.958.—	3,09	20.639.—	2,78	3.892.—	2,55	9.408.—	2,47	10.079.—	1,81	6.740.—	1,82	91.159.—	2,21
5.770.—	2,56	23.280.—	3,13	6.356.—	4,16	17.826.—	4,67	21.415.—	3,85	16.260.—	4,39	145.752.—	3,54
37.930.—	16,82	151.635.—	20,38	9.553.—	6,25	29.298.—	7,67	34.563.—	6,22	48.030.—	12,97	467.858.—	11,35
225.466.—	100%	743.861.—	100%	152.790.—	100%	381.823.—	100%	555.966.—	100%	370.173.—	100%	4.121.546.—	100%

kondadele. Selle ptk. põhjal on omavalitsused kohustatud tasuma ravimiskulud kõikide nende eest, kellel ei ole võimalik ise neid tasuda ja ka nende eest, kellelt ei ole vallas lootusigi neid pärast tagasi saada. Abisaajail tarvitseb ainult teatada omavalitsusele, et arstimine on vajaline ja abitarvitajal enesel ei ole võimalik tasuta arstile kulusi ning omavalitsus on kohustatud igal juhul ja paratamatult kulud tasuma. Selle ptk-i § 90 ja järgmiste alusel on tekkinud olukord, kus teatud liik isikuid võivad lubada omale ravimist ühiskonna kulul, mis võib osutada küllaltki kalliks ja mida ei või lubada harilik keskmise kokkuhoidlik kodanik, kes katsub vireleda päevast päeva, et mitte kulutada oma viimaseid sente kulukaks haigemajas ravimiseks. Sellistele isikutele ja nende arvu kasvamisele aitavad kaasa ka haigemajad ise (eriti aga linnade haiglad), kes võtavad ravimisele igasuguseid haigeid kergel käel ja pärast ravimiskulud omavalitsustelt tagasi nõuavad. On sagedaks nähtuseks, et mõni valla või alevivalitsus saab linna haiglalt üllatuse arve näol, mis sinna jätnud mõni valla või alevi elanik oma pikaajalise ravimise tagajärjel. Sarnased arved on vastavatele omavalitsustele muidugi ebameeldivateks üllatusteks ning veel rohkem, nad paiskavad segamini omavalitsuste eelarvete täitmise, kuna summad võivad osutada palju kõrgemaks, kui neid eelarvesse on sissevõetud. Selle tagajärjel tekkivad muidugi kohtuprotsessid, mis omakorda nõuavad omavalitsustelt kulu ja tekivad vihavaenu üksikute omavalitsuste vahel, kuna kaotatud protsessi tagajärjel on omavalitsused sattunud väljapääsemata seisukorda.

Siinkohal märgiksime veel ära maksva Hoolekande seaduse pahena raugaea kindlaksmääramist aastate järele. See on täiesti vale alus, kuna 60 a. kodanik võib olla veel täiesti töövõimeline. Sellepärast tuleb nõuda, et raugaea kindlaksmääramisel ei võetaks aluseks mitte aastaid, vaid isiku tervislikku seisukorda ja töövõimet.

Ühtlasi tuleb alaealiste hoolekande kestvust ühtlustada ja lühendada. Näiteks on maksvas Hoolekande seaduses laste eest hoolekande osas kord abiandmise kohustus 16 eluaastani (§ 69), teisel 18. eluaastani (§ 56) ja kolmandas §-is täisealuseni (§ 28). Selline olukord on täiesti ebamäärane ja sünnitab segadusi.

Eelpool on lühidalt märgitud suuremad ning tegelikus elus sagedamini esile kerkinud puudused meie Hoolekande seaduses, kuna vähemaid leidub seal veel suurearvuliselt.

Maksva Hoolekande seaduse laialdase hoolekandelise abi korraldamise ja selle seaduse puudulikkuse tagajärjel on meie hoolekandelise abi korraldamine viidud seisukorrani, kus see on kujunenud täiesti ülejõu käivaks nii meie riigile kui ka omavalitsuste asutustele. Tuleb kindlalt märkida asiolu, et hoolekande kulud, eriti aga omavalitsuste juures, on kasvanud aasta-aastalt. Ainult viimastel aastatel, kus omavalitsuste eelarved ja ka riigi eelarve on kannatanud tunduvalt kärpimiste all, võib näha, et see kasvamine on jäänud seisma. Kuid võrreldes omavalitsuste eelarvete kokkütömbamisega, kus maavalitsustes see on sündinud võrreldes 3—4 aastat tagasi 40% ulatuses ja valdades kuni 20% ulatuses, ei ole hoolekande kulude kahenemine kaugeltki nii suur. Teisest küljest on see hoolekandeliste kulude seismajääk seletatav elukalliduse langusega viimastel aastatel, mis on võimaldanud omavalitsustel asutus vähemate rahasummadega ülalpidada.

Hoolekande summade suurenemisest aasta-aastalt saame selge pildi alljärgnevalt.

Vaadeldes vallavalitsuste kulude kokkuvõtteid näeme, et 1928/29. eelarve aastal kulutasid vallad üleriiklikult hoolekande peale 618.638 krooni, mis teeb välja 14,5% kogu kulude summast. 1930/31. eelarve aastal on aga valdades hoolekande kulud tõusnud juba 865.466 kroonile, mis teeb välja 15,03% kogu kulude summast. 1931/32. eelarve aastal on hoolekande peale kulutatud summad vastavalt 843.437 krooni, mis teeb välja 16,53% kogu kulude summast. 1932/33. eelarve aastal moodustavad hoolekandekulud enesest 805.243 krooni, mis teeb välja 18,24% kogu valdade kulude summast. Eelpool toodud arvudest nähtub, et kahe viimase eelarve aasta jooksul on valdade kulud kroonides küll vähe vähenenud, kuid kuna siin üldise majandusliku surutise tagajärjel valdade üldised eelarved veel rohkem on kokkütömmatud, siis suhteliselt — proportsionaalselt on hoolekande kulud siiski järjekindlalt suurenenud.

Huvitav on siinkohal tuua näitena ühe Pärnumaa valla kulud hoolekande alal viimase kuue aasta jooksul, mis näitab selgelt kuidas hoolekande kulud vallas järjekindlalt tõusevad ning ähvardavad oma alla võtta lõviosa valla eelarvest. Nimetatud vallas oli 1927/28. eelarve aastal hoolekande kulude % üldkulude summast 9,6, 1928/29. a. vastavalt 11,2, 1929/30. — 14,5%, 1930/31. — 28,8%, 1931/32. — 29,0, 1932/33. — 37,3%.

Nagu selgub eeltoodust, on valla 1927/28. aasta hoolekande kulud moodustanud üldistest kuludest ainult 9,6%, kuna aga 1932/33. aastal on see tõusnud 37,3%. Sellega on kuue aasta jooksul hoolekande kulud vallas kasvanud neljakordselt. Muidugi ei saa seda nähet üldistada kõikidele valdadele, kuid see on siiski iseloomulik näide sellest, milliseid tagajärgi on annud meie moodne hoolekande korraldus ja milline võib viia meie omavalitsused täielise laostumiseni.

Vaadeldes meie maavalitsuste kulusid hoolekande alal selgub, et need protsentuaalselt moodustavad hoopis väiksema osa maavalitsuste üldkuludest, kui seda valdade juures tähele panime. Samuti seisavad maavalitsuse kulud hoolekande alal enam-vähem ühel tasemel, kuid on näidanud siiski väikese tõusu aasta-aastalt. Nii kulutasid maavalitsused 1927/28. eelarve aastal hoolekande peale 377.893 krooni, mis teeb välja 6,63% maavalitsuste üldiste kulude summast. 1929/30. aastal kulutasid maavalitsused hoolekande peale 563,317 krooni, mis teeb välja 8,65% kulude üldsummast. 1930/31. a. kulutasid maavalitsused hoolekande peale 593.888 krooni, mis teeb välja kulude üldsummast 8,01% ja 1931/32. a. 505.195 krooni ehk 8,77% kulude üldsummast. Sellega, ehkki maavalitsuste kulud hoolekande alal ei näita sellist järjekindlat tõusu, kui vallavalitsustel, siiski on märgata väike järjekindel protsentuaalne kulude kasvamine.

Kõike eeltoodud arvesse võttes on selge, et meie hoolekande korraldus praeguses ulatuses ja alustel on meie omavalitsustele kujunenud ülejõukäivaks, eriti aga nüüd, kus omavalitsused eelarvete koostamisel ja nende täitmisel peavad arvestama iga väiksema kui väljaminekuga.

Ühtlasi on paratamatu maksvas Hoolek. seaduses ümberkorraldada ja paran-

dada neid norme, mis on ebamäärased ning on väljakutsunud arusaamatusi ja tülisi ning kohtuprotsesse omavalitsuste vahel.

Väljudes eelpooltoodust tuleb Hoolekande seaduses paratamatult ettevõtta parandusi ja muudatusi kui tahetakse, et omavalitsused tõesti suudaksid täita seadustega nende peale pandud ülesandeid ja oleks tagatud rahulik ja normaalne hoolekandelise abi teostamine omavalitsuste poolt ilma, et selle teostamine kutsuks esile alalisi tülisi, protsesse ja lahkkelisi omavalitsuste vahel.

Liidu juhatuse ja nõukogu koosolekutel on hoolekandelise abi ümberkorraldamise ja Hoolek. seaduse muutmise küsimus juba mitmel korral kõne all olnud. Vastavalt Liidu nõukogu poolt varem vastuvõetud põhimõtetele töötati Liidu büroo ja juhatuse poolt välja Hoolekande seaduse muutmiseks üksikasjalised põhimõtted, millised ka Hariduse- ja sotsiaalministeeriumile esitati. Liidu ja ka Linnade Liidu mitmekordsete märgukirjade peale hariduse- ja sotsiaalminister astus käesoleval kevadel samme vabariigi valitsuse ees, Hoolek. seaduse muutmise asjus, kus vab. valitsus pidas tarvilikuks Hoolekande seaduse muutmise haridus- ja sotsiaalministri esitises tähendatud alustel.

Selles haridus- ja sotsiaalministri esitises oli märgitud, et meie hoolekande korraldamisel on selgunud mitmed puudused, mis suurendavad hoolekande kulusid ja tekitavad raskusi hoolekande teostamisel. Nende raskuste kõrvaldamiseks ja kulude vähendamiseks on vajaline muuta hoolekande korraldamise aluseid vastavate korralduste muutmise teel.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt töötati välja Hoolek. seaduse muutmise seadus ning arutati seda ka Hoolekande nõukogus, kus see aga lõpuliku vastuvõtmist ei leidnud.

Ka hariduse- ja sotsiaalministri esitises vabariigi valitsusele on märgitud, et kuigi hoolekande alal tarvitusel olevad toetusenormid on võrdlemisi väikesed, tõusevad hoolekande kulud üldsummas võrdlemisi suureks, kuna puudustkannatajate arv on küllaltki suur. Ka esitises võetakse õigeaks, et osaliselt on selles süüdi maksev Hoolekande seadus, et hoolekande kulud on niivõrt suureks paisunud, kuna

seadus paneb liiga laiad kohustused omavalitsuste peale. Kuid teisest küljest arvatakse esitises hoolekande kulude suurenemise põhjuseks olevat veel sõja tagajärgi, majanduslikku kriisi jne.

Ka linnade liidu viimasel esindajate kogu koosolekul 18. juunil s. a. oli käsitlusel hoolekande korralduse muutmise küsimus, kus referaadiga esines Võru linna peaf. Suit. Siinkohal ei ole huvitusest äratuua selle viimase Linnade liidu esinduskogu resolutsioone hoolekandelise abi ümberkorraldamise kohta. Vastuvõetud resolutsioonid on järgmised.

1. Tähtsaimaks küsimuseks hoolekande alal on n.n. hoolekandelise alluvuse kindlaksmääramine. Praegune kord, milline võimaldab puudustkannatavale ainult üheaastase kohalelamisega valida endale abiandvaks asutiseks seda omavalitsust, kus hoolekannet korraldatakse paremini, — on osutunud ebaõiglaseks ja on kutsunud esile terve rea ilmaaegset kirjavahetust ja kohtuprotsesse. See pahe oleks kõrvaldatav ainult siis, kui antakse välja kodanikkude kogukonnisse kuuluvuse seadus hoolekandelise abi saamise suhtes, milline seadus looks selge ja vastuvaidlematu formaalse tunnuse abi andma kohustatud omavalitsuse kindlaksmääramisel;
2. Kuna linnade ja alevite korralised kulud on nii rahva üldise vaesenemise kui ka viimasel aastail antud seaduste tõttu vähenenud tunduvalt, siis ei tohiks Hoolekande seaduse muutmise mingil tingimusel panna linnadele ja alevitele uusi kohustusi või suurendada seniseid, vaid just vastuoksa — peaks kergendatama linnade ja alevite senist koormat hoolekande alal olgu siis, kui uute seadustega antakse seks linnadele ja alevitele uusi tuluallikaid. Praeguseis oludes ei võimaldaks linnade ja alevite kandejõud kulutada hoolekandele üle 20% oma eelarve netokuludest;
3. Linnad ja alevid on täiesti teadlikud rahva hoolekande teostamise vajadusest ja selle riiklikust tähtsusest, nad on ka senini teostanud tegelikult hoolekannet nii intensiivselt ja nii hästi, kui seda on vähegi võimaldanud nende ainelised ressursid. Seepärast tuleks Hoolekande seaduse muutmisel jätta seadusest välja kõik need üksik- ja kogukondlikud, olgugi iseendast ilusad ja ideaalsed juhised hoolekande üksikute

alade teostamise viiside, tingimuste ja ulatuse kohta, mis esiteks pole teostatavad Eesti praeguseis ega lähema tuleviku majanduslikes oludes ja teiseks piiravad ilmaaegu omavalitsuste vaba tegevust hoolekande alal ja annavad abitarvitajaile ohtrasti juriidilisi aluseid suuriks pretensiooniks, millised ületavad omavalitsuste reaalsed võimalused.

Nende Linnade liidu esinduskogu poolt vastuvõetud resolutsioonidest ilmneb selgelt, et ka linnad nõuavad hoolekandelise abi piiramist ning kokkutõmbamist ja Hoolekande seaduse puuduste kõrvaldamist, märkides ära tähtsamate parandustena oma resolutsioonides umbes samad asiolud, mis on korduvalt allakriipsutatud ka Maaomavalitsuste liidu nõukogu poolt. Nimelt on märgitud hoolekandliste kulude liiga suurt osa linnade ja alevite eelarvetes ja selle vähendamise vajadusi; hoolekandelise alluvuse täpsemat kindlaksmääramist, mis on tekitanud senini tüüsi ja kohtuprotsesse omavalitsuste vahel ja kolmandaks hoolekande korralduse suuremast vabadusest omavalitsustele ning viimaks abitarvitajate õiguste kärpimist.

Mis puutub kogukondade asutamise küsimusse, siis on see mõte Linnade liidu poolt juba mitmel korral ülestõstetud ning ka Kohtu- ja siseministeeriumi vastavas komisjonis kaalutud. Kuid seal on asutud küsimuse suhtes eitavale seisukohale. Kogukondade asutamise küsimusega käsikäes on arutusel olnud ka Isikutõestamise ja liikumise seaduse muutmise küsimus, millega uuesti tahetakse tuua elanikkude registreerimine maale ja milline eelnõu on esitatud ka Riigikogule. Kuna kogukondade küsimus on liiga laialatuslik ning nende uuesti ellukutsumine raskesti teostatav, siis hoolekandelise alluvuse kindlaksmääramine oleks küllaldaselt tagatud registreerimise uuesti sisseseadmisega maal, kuna praeguse korra järele on Hoolek. seaduse § 19 alusel võimatu kindlaks teha, milline omavalitsus on kohustatud kandma hoolealuse peale kulutatud kulud.

Nagu juba eelpool tähendatud on Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt väljatõttatud Hoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu, milline on arutusel olnud ka Hoolekande nõukogus, kuid seal lõpulikult vastuvõetamatu. Siinkohal võtaksime vaatluse alla nimetatud eelnõu tähtsamad parandused ja põhimõtted märkides ära selles nii positiivset kui negatiivset.

Ei saa salata, et nimetatud muutmise seaduse eelnõus on läbiviidud terve rida põhimõtteid, mis parandavad märksa praegust olukorda. Nii oleks märkimisväärne § 10¹, mille järele on võimaldatud hoolekande- või raviasutisse paigutatud isikute ravi ja ülespidamise kulud sissenõuda adm. sissenõudmise korras. See ja samuti ka järgmine parandus, et abiandmiseks kulutatud summade tasumist võib nõuda ka täisealiste abisaajate vanematelt on õieti Liidu ettepanekud ja kergendavad märksa abiandva asutuse — omavalitsuse tööd kulude tagasinõudmisel. Senini sündis see kohtu korras, mis oli palju raskem ja aegaviitev. Samuti on Liidu ettepanekul võetud sisse § 25², mille järele hoolekande asutused, kes annavad abi väljaspool abielu sündinute ja lhuselavate vanemate lastele, on õigustatud ilma lapse ema erilise volitusega esitama kohtule nõudepalve ja ajama asju lapse isalt ülalpidamise kulude tagasisaamiseks. Samuti ka § 26¹ ja 26², kus ettenähtud kindlustused, et omavalitsustele abiandvatele asutustele pankades kinnipeetaks summad, mis kuuluvad abisaajale ja et abisaaja kinkelepingud on maksivad ainult vastava omavalitsuse nõusolekul.

Samuti tuleb pidada vastuvõetavaks §§ 123¹—123⁵, millega on toodud meile sisse täiesti uued põhimõtted ja nimelt vaimuhaigete ja nõdramoistustlike isikute sigivõimetuks tegemine. Ühiskonnale kahjulikkude isikute sigivõimetuks tegemise küsimus on paljudes riikides juba mitmed aastad tagasi vastavate seadustega lahendatud. Nii juba Pennsilvaania osariigis — Põhja-Ameerikas võeti aastal 1905 vastu esimesena steriliseerimise seadus. Selle järele on Ameerika osariikides suuremalt osalt maksmapandud vastavad seadused. Ka teistes riikides on ühel või teisel kujul maksimas vastavad seadused, näiteks Šveitsis ja Taanis. Täielisem ning modernsem kõigist nendest tahab olla Saksamaal 1. jaan. 1934. a. maksma panna kavatsetav steriliseerimise seadus. See on laiaulatuslik ja üksikasjaliselt väljatöötatud seadus, kus on ettenähtud täpselt, milliseid isikuid võib steriliseerida, vastavad asutused n.n. tervishoiu kohtud, kes võivad lubada vastavate operatsioonide ettevõtmist jne. See seadus peab tagama, et ei rikutaks mitte üksikut isikute õigluslikke huve ja et nende kallal ei sünniks vägivalda, kuid teisest küljest tahab ta aga kindlustada

rahva tervendamisest ja elujõulisemaks muutmist.

Kuna steriliseerimise küsimus on väga lai ning raske küsimus siis tundub, et mõne üksiku §-iga Hoolekande seaduses raske on seda lahendada ja oleks vist õigem selleks väljatöötada eriseadus.

Peale siintoodud positiivsete paranduste leidub veel üksikuid vähemaid, kuid need ei oma põhjanevat tähtsust.

Kuid aga sisaldab nimetatud eelnõu terve rea puudusi, millega ei saa aga kuidagi leppida ja mis täiesti vastuvõetamatud, eriti omavalitsuste seisukohalt.

Kõigepealt peatume juba mitmel korral räägitud § 19. juures. Siin on katsutud küll parandust tuua hoolekandelise alluvuse kindlaksmääramises andes vaidluste otsustamise hoolekandelise alluvuse üle lõpulikult hoolekande peakomisjonile. Kuigi hoolekande peakomisjon moodustab enesest mingisuguse vahekohtu, mis koosneb Hariduse-sotsiaalministeeriumi, Kohutiseministeeriumi, Linnade liidu ja Maaomavalitsuste liidu esindajatest, ei saaks seda siiski lugeda niivõrt kompetentseks organiks, milline võiks nii tähtsaid küsimusi, nagu seda on hoolekandelise alluvuse küsimused, otsustada lõpulikult. Üldiselt võiks olla vastuvõetav põhimõte, et sellised vaielused alluvuse kohta lahendatakse vahekohtu korras, kuid selle juures peaks ka tagatud olema, et see vahekohtu otsus peab olema õiglane ja erapooletu ning selle otsus appelleeritav. Kuna aga praeguse §-i redaktsiooni juures enamik vahekohtu liikmetest koosneb ministeeriumi esindajatest ja vahekohtu otsus on selles asjas lõplik, siis ei taga see küllaldaselt otsuse võimalikku erapooletust ja õiglust.

Hoopis vastuvõetamatud on aga §§ 20 ja 21. Need §§-id on jäetud sisult peaaegu endiseks, kus üks omavalitsuse asutus on õigustatud ajutist abi andma teise omavalitsuse kulul ja seda siis teiselt tagasi nõudma. Positiivse parandusena tuleb siin ainult märkida § 21-es sissetoodud lausendi et esialgset abi korraldanud asutis võib tagasinõuda abiandma kohustatud asutiselt ainult 75% tehtud kuludest. Seaduse eelnõu esitises märgitakse, et selline osaline kulude tagasinõudmine pidurdab märksa kulude tegemist ühe omavalitsuse poolt teise kulul. Selles võib sisalduda osa tõtt, kuid niivõrt see pidurdab sihilikku summade tagasinõudmist, mis mõjub demoraliseerivalt nii

abinõudjate kui ka abiandjate peale, on väga küsitav.

Teise tähtsama praegu maksva Hoolekande seaduse puuduliku osa juures, nimelt — hoolekanne ajutiselt töövõimetute, haigete ja nende ning vangistatud isikute perekondade eest (ptk. V), on katsetud teha ka mõningaid parandusi. On võetud sisse põhimõtte, mis soovitud ka Liidu poolt, et raviasutused on õigustatud ravimisele vastu võtma puudustkannatavaid isikuid ainult vastava omavalitsuse korraldusel ja ilma selle korralduseta ainult juhtudel, kui isikut ähvardab alaliselt töövõimetu muutumine või surm. Kuid selle peatüki normid ei ole korraldatud mitte küllalt otstarbekohaselt. Näiteks on võetud § 91. eeskiri, et haigemajad peavad teatama haige vastuvõtmisest omavalitsusse kahe päeva jooksul. Kui osutub, et see omavalitsus kuhu on saadetud teade, ei ole kohustatud hoolitsema, siis haigla peab selgitama kohustatud omavalitsuse. Kuid on selge, et kahepäevase tähtaja kestel ei ole haiglal võimalik selgitada kohustatud omavalitsust, nii et sellega tehakse haiglatele ülesamatuid raskusi.

Ühtlasi oleks tulnud piirata haigemajadesse ravitavate vastuvõtmist selgemalt ja kindlakujulisemalt ning seada üldreeglik, et haigemajas ravimine oleks lubatud ainult vastava omavalitsuse loal, millest üldreeglist võiks lubada ainult äärmiselt piiratud erandid.

Uue seadusega tahetakse muuta ka hoolekande alal tekkivate vaieluste arutamise korda. Kuna seni nende kaebuste ja vaieluste arutamine sündis adm. kohtu korras, siis on nüüd põhjalikult muudetud seda korda ja asutatud Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi juure n.n. Hoolekande peakomisjon, mille ülesandeks on lahendada omavalitsuste ja hoolekande asutuste poolt teiste omavalitsuste või hoolekande asutuste vastu antud kaebusi või omavalitsuste vahel hoolekande alal tekkivaid vaielusi, otsustada missugune omavalitsus peab § 19. põhjal abiandmise kohustused kandma ja otsustada abiandjate poolt omavalitsuste otsuste peale hoolekande peakomisjonile antavaid kaebusi. Peakomisjoni otsuste peale kaebused antakse Riigikohtusse.

Ehkki selle uue korraldusega tunduvalt lihtsustatakse ja vähendatakse kohtu tööd ja asutatakse erilised hoolekande kohtud n.n. hoolekande peakomisjon analoogiliselt maksupeakomiteele, siiski tekib

kahtlus, kas see korraldus on küllalt otstarbekohane. Sellega suunatakse kõik kaebused hoolekande alal Tallinna — hoolekande peakomiteesse, mis teatud mõttes näib olevat järjekordne tsentralisatsiooni väljendus.

Kuid suuremaks puuduseks eelnõu juures tuleb pidada aga asiolu, et selles on läbiviidud põhimõtte — maavalitsused jätta täiesti välja hoolekandelise abi korraldamisest. Maavalitsuste ülesandeks on jätud ainult lastekodude ja teiste hoolekande asutuste sisseseadmine ja korraldamine, kuna kõik muud ülesanded, mis praegu maavalitsuste peal lasuvad hoolekande alal, lähevad üle teistele asutustele.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi esitises märgitakse, et see on mõeldud selleks, et maavalitsuste ümberkorraldamise või kaotamise korral oleks hoolekande asutuste sisseseadmine ja korraldamise kohustused otsekohe võimalik ülekanda keskvalitsuse peale.

Kuigi maavalitsuste reformi küsimus on aktiivselt päevakorral ei saa sellega siiski leppida, et maavalitsused juba ette hoolekandelise abi korraldamises vahelt välja lülitatakse. Pealegi seltsib siia veel kaugeleulatavam ning raskem asiolu. Nimelt kõige selle tagajärjel suurenevad valdade hoolekande kulud tuntavalt. Ja see suurenemine ei sünni mitte ainult üksi maavalitsuste peal lasuvate ülesannete üleandmisega valdadele, vaid ka osa praegu riigi peal lasuvaid kohustusi ja kulusid pannakse valdade peale. Nii § 19. järele antakse hariduse- ja sotsiaalministeeriumile õigus panna maksma kestvad abiandmise normid, mis suurendavad vallaomavalitsuste kulusi, kuna vallad on sunnitud abiandma normide järgi.

Samuti suurenevad vallaomavalitsuste kulud § 45. põhjal, mille järgi nüüd rinnalaste kodudesse, mis peetakse üleval riigi kulul, võetakse vastu lapsi senise kolme aasta asemel kahe aastani. § 47 annab aga Hariduse- ja sotsiaalministeeriumile õiguse nõuda maksu rinnalastekodus viibivate hoolealuste eest 25% suuruses hoolealuse tegelikkudest ülalpidamise kuldust. Sama §-i teine lõige aga kohustab omavalitsusi tasuma rinnalastekodule kulud selles ulatuses, kui vastav omavalitsus ei võta oma korraldusse kahe aasta vanuseks saanud lapsi. Samuti suurendatakse vallaomavalitsustekulusi § 51-ga. Seni lastekodudesse või perekondadesse antavate laste eest hoolekande kulud kandis vastav linna- või maavalitsus. Nüüd

aga jääb see linna-, alevi- ja vallaomavalitsuste kanda ja vallaomavalitsused on kohustatud kandma nendest kuludest 25%.

Samuti on § 74-ga toetuse andmine puudustkannatavaile perekondadele laste ülalpidamiseks ja haiguse korral ravimiseks pandud vastavate linna-, alevi- või vallaomavalitsuste peale, kuna maksva seaduse järele see oli vastava linna-, maa- konna- või alevivalitsuse ülesanne.

Edasi vigaste ja kurikalduvustega laste, pimedate, kurtummade ja nõdramoistustliste hoolekanne, mis seni terves ulatuses oli Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi ülesanne, nüüd § 75 muutmisega pannakse 25% suuruses vallavalitsuste peale. Sellega järjekordselt kantakse osa kulusid, mis seni lasusid riigi peal, vallaomavalitsuste peale.

Sellest on ilmselt selge, et vallaomavalitsuste kulud hoolekande alal uue seaduse maksmapanemisega tunduvalt suureneksid. Kuigi seaduse eelnõu eessõnas on märgitud, et Hoolekande seaduse muutmise seadusega maksmapandavad kulude vahekorrad riigi ja maaomavalitsuste vahel muutuks riigi kahjuks, siis ei ole see millegagi põhjendatud, vaid seaduse eelnõus enesest võib järeldada ainult vastupidist. Nagu juba eelpool tähendatud mitmed kohustused, mis praegu lasuvad täieliselt ainult riigi peal, (rinnalastekodude kulud, vigaste ja kurikalduvustega laste, pimedate, kurtummade ja nõdramoistustliste hoolekanne jne.), viiakse üle osaliselt vallaomavalitsuste peale. Sellega on kindel, et vallaomavalitsuste kulud hoolekande alal suurenevad märksa ja niivõrt suurel määral, et valdadel neid praeguse majandusliku seisukorra juures võimatu on kanda.

Maavalitsuste väljalülitamine aga hoolekande korraldusest on täiesti enneaegne kui ka alusetu. See oleks järjekordne suur katsetamine hoolekandelise abi ümberkorraldamisel, mille lõpulikku tagajärge aga raske on ette näha. Ülesandeid, mida praegu täidavad hoolekande alal maavalitsused, võiksid ehk küll täita ka teised asutused, kuid kas kõigi nende ülesannete äravõtmine maavalitsustelt on otstarbekohane, on vägagi kaheldav.

Kokkuvõttes leiame, et väljatöötatud Hoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõus on sissevõetud terve rida parandusi ja muudatusi, mis on täiesti elulised ning vastuvõetavad. Kuid vaatamata kõigi nende paranduste ja muudatuste peale, mis kannavad positiivset iseloomu, sisal-

dab eelnõu aga palju negatiivset, millega ei saa leppida. Eriti ei saa rahuldada täiel määral hoolekandelise alluvuse lahendamise, (§§ 19, 20 ja 21), mille järele ikkagi on jäetud võimalus teha kulusi ühel omavalitsusel teise kulul. Samuti ei ole küllaldaselt õnnestunult lahendatud seaduse V ptk. eeskirjad — haigete ja töövõimetute hoolekande kohta. Eriti tuleb siin aga tunduvalt kitsendada haiglas ravimist omavalitsuste kulul ja seada põhimõtteks, et haigla võib ravimisele vastu võtta puudustkannatajaid isikuid ainult vastava omavalitsuste nõusolekul, millisest üldreeglit võiks teha ainult võimalikult piiratud erandid.

Kaebuste otsustamise ümberkorraldamist ei saa lugeda ka täiesti õnnestunuks ja kuna see on väga põhjanev ümberkorraldus, siis peaks seda enne maksmapanemist veel tõsiselt kaaluma. Kuigi kohtud on ülekoormatud ja kohtuskäimine raske, siiski on nad rahva silmis rohkem austatud ja erapooletud õigusemõiste asutused, kui mingisugused segakomisjonid ja vahekohtud.

Eriti vastuvõtmatu on aga eelnõus põhimõte, et maavalitsused täiesti välja jäetaks hoolekandelise abi korraldamisest (nende ülesandeks jääks ainult hoolekande asutuste sisseseadmine ja korraldamine). See on väga suur ning põhiline reform, kus ülesannete jaotus, mis praegu lasub maavalitsuste peal hoolekande alal, on teiste asutuste vahel väga raske otstarbekohaselt teostada. Ja maavalitsuste väljalülitamiseks ei ole ka mingisugust põhjust, kuna maavalitsused senini tema peal lasuvaid ülesandeid hoolekande alal on täitnud korralikult ja veel eriti hoolekandeliste asutuste korraldamise alal paremini ja odavamalt, kui seda on suutnud teha riik. See on järjekordne katsetamine, mille tagajärge on raske ettenäha.

Täiesti vastuvõtmatu on seaduse eelnõus läbiviidud muudatused, mille järele valdade kohustused hoolekande alal märksa suurenevad, ning seda mitte ainult maavalitsuste ülesannete ülevõtmise teel, vaid ka praegu riigi peal lasuvate ülesannete ja kulude ülekandmise teel valdadele. Ja enne kui ei ole seadustega suurendatud vallaomavalitsuste sissetulekuid, ei saa juttugi olla valdade kohustuste suurenemisest hoolekande alal. Juba praeguse

maksva seadusega valdade peal lasuvad ülesanded hoolekande alal on valdadele ülejõu käivad ning neid veel suurendada, ilma vastavaid tuluallikaid näitamata, on täiesti ülekohtune ning lubamatu.

Väljatöötatud seaduse eelnõu nõuab enne tema riigikogule esitamist veel põhjalikku ümbertöötamist ja parandamist. Selleks oleks otstarbekohane veel enne ära kuulata omavalitsuste seisukohti ja arvamisi ja alles siis eelnõu uuesti põhjalikumale kaalumisele võtta. Hoolekandelise abi korraldamise otstarbekohasuse ja ülesannete täpse piiritluse seisukohalt väljudes on vajaline enne lahendada maaomavalitsuste ümberkorraldamise

küsimus ja ühtlasi ka Isikutõestamise ja liikumise seaduse muutmise küsimus, millega peaks korraldatama ka elanikkude registreerimine maal. Hoolekandeliste ülesannete jaotust omavalitsuste vahel enne maaomavalitsuste reformi läbiviimist on raske äramäärata ja samuti ei saa otstarbekohaselt lahendada hoolekandelise allu- vuse küsimust enne elanikkude registreerimise küsimuse lahendamiseta maal, mis- pärast kõik need küsimused peaks lahenduse leidma üheaegselt. Asja otstarbekohasuse ja tähtsuse huvides tuleks vastavad reformid ja ümberkorraldused aga teostada võimalikult kiirelt.

Riigikohtu seletusi.

Kas hädaabitööd tuleb arvata Tööliste Kinnitusühisuse alla?

Vastus: jaatav.

Tööliste kindlustamisel ei ole sel asjaolul tähtsust, mis otstarbega teatud töid tehakse, vaid kui on olemas ainult käitis, milles õnnetused töötamise juures võimalikud, peavad töölised õnnetuste vastu olema kindlustatud. Tööstusliku töö sead. § 372 järgi on ettevõtte mõiste alla viidud mitte ainult tööstused (loendatud pkt. a ja b all), vaid ka igasugused tööd, mis loendatud punktide c ja d all ja seega on seadusandja sõnale „ettevõtte“ laiema tähenduse andnud, nagu see § 372 muutmise oli seadusandja poolt tahetud (II Riigikogu prot. lisad I istungijärk 1923. a. lisa 33).

(Rkha toim. nr. 768 II — 1932.)

Kas Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse alusel alevivolikogu poolt ehituskruuntide müümise kohta tehtud otsused kuuluvad maavolikogu kinnitamisele Aleviseaduse § 153 p. 1 põhjal?

Vastus: eitav.

Küsimuses tähendatud kruuntide müük toimub Linnade ja alevite maaga varustamise seaduses ette nähtud korras ja alustel ning ei ole seepärast võrdne hari-

likkude kinnisvarade müümise, nagu nähtub Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse §§ 4 ja 5 ning eriti § 6, mille järgi omavalitsused on kohustatud neid kruunte müüma, mispärast tähendatud ehituskruuntide müümise kohta tehtud alevivolikogu otsused ei kuulu maavolikogu kinnitamisele Aleviseaduse § 153 p. 1 põhjal.

(Rkha toim. nr. 1032 I — 1932.)

Kui seadus käsib teataval juhul protokollikirjutajat valida vallavolinikkude hulgast, kas siis vallavolinikud võivad sellest ära öelda protokollikirjutamise mitteoskamise põhjusel?

Vastus: eitav.

Vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuste korraldamise seadus (RT 97 — 1926) § 69 kirjutab täpselt ja selgesti, et kui vallavolikogus arutatakse vallavalitsuse tegevust, siis peab vallavolikogu koosolekjuhataja ja protokollikirjutaja valida volinikkude hulgast. Kui seadus käsib teataval juhul protokollikirjutajat valida volinikkude hulgast, siis seadus ka eeldab, et volinikud peavad oskama protokollikirjutada ja iga volinik, asudes vallavolikogu liikmeks, peab arvestama ka protokollikirjutamise kohustise võimalikkust.

(Rkha toim. nr. 63 I — 1933.)

Vastutav toimetaja: F. Wellner. Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

T. Zimmermanni trüübikoda Tallinnas, Lühike jala 4.

